

Redegørelse nr. R 10 (29/4 2010)

Folketinget 2009-10

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Regionalpolitisk redegørelse 2010 af 29/4 2010
(Redegørelse nr. R 10).

Indenrigs- og sundhedsministeren (Bertel Haarder):

1. INDLEDNING

Regeringen ønsker et Danmark i balance. Mulighederne for at bo samt for at skabe vækst og erhvervsudvikling skal være gode i hele landet.

Den økonomiske udvikling i Danmark har i det seneste år været præget af den økonomiske krise. Krisen har bl.a. betydet en stigende ledighed. Denne stigning kommer efter en lang periode med økonomisk vækst, hvor hele landet – også yderområderne – frem til krisen oplevede store fald i ledigheden. Det havde ført til en markant indsnævring af de regionale forskelle i ledighedsniveau. Regeringen følger ledighedsudviklingen tæt og Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i den forbindelse foranlediget to særskilte analyser af yderområdernes ledighedsudvikling, der præsenteres i årets redegørelse.

Der skal fortsat være gode levevilkår i hele landet. I den sammenhæng er det også centralt, at kommuner og regioner generelt er skærmet for de økonomiske virkninger af konjunktursituationen, herunder bl.a. via tilpasning af bloktilskuddet fra staten og en budgetgaranti for kommunernes overførselsudgifter. Det kommunale tilskuds- og udlignings-system sikrer endvidere ensartede vilkår for kommunernes opgaveløsning.

På flere fronter tager regeringen aktive skridt for at sikre fortsat viden, vækst, velstand og velfærd. Denne redegørelse indeholder en beskrivelse af en række initiativer, som samtidig bidrager til den regionale udvikling. Blandt initiativerne kan fremhæves, at der til styrkelse af det præhospitale akutberedskab i udkantsområder er afsat 500 mio. kr. og yderligere 100 mio. kr. til en helikopterordning, at der er besluttet at gennemføre store investeringer i erhvervslivets – herunder landbrugets – fortsatte konkurrenceevne og desuden er der investeret midler i forskønnelse af det fysiske miljø i yderområderne.

Regeringen vil også i den kommende tid arbejde med de initiativer og målsætninger, som indgår i regeringens arbejdsprogram »Danmark 2020«. Herunder vil regeringen understøtte den regionale indsats ved at fremlægge et regionalpolitisk udspil.

Regeringens regionalpolitiske redegørelse til Folketinget ledsages af en analyse- og baggrundspublikation. Heri gives en uddybende beskrivelse af nogle af de emner, som er behandlet i denne redegørelse.

2. NYE OG AKTUELLE REGIONALPOLITISKE INITIATIVER

En lang række initiativer medvirker til at opfylde regeringens regionalpolitiske målsætninger. Initiativerne, som bl.a. omhandler emner som de overordnede økonomiske rammer, erhvervsfremme, innovation, landdistrikter og uddannelse, beskrives i dette kapitel.

Den overordnede økonomiske ramme for regional udvikling

Det er en central forudsætning for en positiv udvikling i levevilkår i de enkelte regioner, at der er en sund økonomisk udvikling i landet som helhed.

Aktuelt befinder dansk økonomi sig i en fase med fornyet, moderat vækst efter det meget kraftige fald i efterspørgsel og produktion frem til sommeren 2009 som følge af den internationale finanskrise. Vendingen af den økonomiske udvikling skal ses på baggrund af lempelig økonomisk politik og stigende økonomisk aktivitet i også de fleste andre lande, herunder på baggrund af meget lave renter. Herhjemme er der taget aktive skridt til at understøtte væksten gennem bl.a. skattenedsættelser og fremrykning af offentlige investeringer, herunder en understøttelse af øget anlægsaktivitet i kommunerne.

De offentlige finanser er blevet forringet betydeligt under krisen som følge af lempelserne af finanspolitikken og virkningerne af de automatiske stabilisatorer. Der skønnes i 2010 et underskud på de offentlige finanser på næsten 95 mia. kr. Hidtil har opgaven for den økonomiske politik været i videst muligt omfang at skærme dansk økonomi fra virkningerne på beskæftigelse og produktion af den internationale finanskrise. Fremover er hovedudfordringen at genoprette de offentlige finanser og udfase støtteforanstaltningerne for den finansielle sektor og samtidig muliggøre fortsat økonomisk vækst efterhånden som fremgangen bliver mere selv bærende.

Konsolidering af de offentlige finanser er nødvendig for at opfylde målsætningerne i 2015-planen og overholde EU's konvergenskrav. Samtidig er nedbringelse af underskuddet centralt for opretholdelse af lavt rentespænd over for udlandet, hvilket vil støtte den igangværende stabilisering af boligmarkedet og bidrage til sikring af fortsat økonomisk vækst.

Regional erhvervs politik og erhvervsfremme

I den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling er der fortsat et betydeligt fokus på, hvordan man bedst imødegår den nuværende økonomiske situation med udgangspunkt i de særlige udfordringer og muligheder, der er regionalt.

Vækstforaene indstiller for ca. 1 mia. kr. om året, hvoraf ca. 500 mio. kr. kommer fra EU og tilsvarende ca. 500 mio. kr. fra regionale udviklingsmidler.

Efter kommunal- og regionalvalget i november 2009 er der blevet udpeget en række nye medlemmer til vækstfora, og de fleste vækstfora står foran at skulle udarbejde nye regionale erhvervsudviklingsstrategier med udgangspunkt i områdets rammevilkår og erhvervsspecialisering og med fokus på yderområderne. Vækstfora har en særlig forpligtelse over for

Danmarks yderområder. Det betyder, at vækstforaene skal sikre, at i alt mindst 35 pct. af EU-strukturfondsmidlerne i perioden 2007-2013 anvendes til gavn for yderområderne under ét.

Regeringen og vækstfora indgik i juni 2007 *regionale partnerskabsaftaler* om vækst og erhvervsudvikling. Aftalerne blev indgået for perioden 2007-2009 og har til formål at bidrage til, at globaliseringsstrategien udfoldes i hele landet og styrker sammenhængen mellem den nationale vækstpolitik og den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling. I aftalerne har regeringen og de regionale vækstfora sat en række fælles mål og oplistede områder, som parterne er enige om at gøre en særlig indsats for.

Der er i 2008 og 2009 indgået tillægsaftaler til partnerskabsaftalerne, og i 2009 aftalte parterne nye initiativer inden for indsatsområderne uddannelse og arbejdskraftudbud, bedre vækstvilkår for nye og mindre virksomheder, innovation, forskning og vidensspredning, markedsføring af Danmark – tiltrækning af investeringer og turisme, det grænseoverskridende samarbejde og grøn vækst, herunder klima og energi, landdistrikter samt yderområder. Dertil kommer et indsatsområde i tillægsaftalen til partnerskabsaftalerne mellem regeringen og vækstforum for Bornholm om trafikken til og fra øen. Samtidig fastlagde parterne, at man på ny ville mødes for at drøfte fremdriften i aftalerne og vurdere behovet for nye initiativer, som kunne indgå i en ny partnerskabsaftale fra 2010.

Økonomi- og Erhvervsministeriet og Beskæftigelsesministeriet har i kølvandet på drøftelserne af de regionale partnerskabsaftaler i 2009 stillet sig til rådighed for samarbejde med lokale og regionale aktører om en *hurtig og effektiv indsats for vækst og erhvervsudvikling*. Indholdet af det statslige bidrag afhænger af de konkrete behov i området, men det kan bestå af information og rådgivning om statslige og EU ordninger, der kan medfinansiere konkrete regionale og lokale vækstinitiativer – herunder EU's Globaliseringsfond.

KL og Økonomi- og Erhvervsministeriet indgik i 2009 en aftale om videreførelsen af *Væksthusene* efter 2010. Parterne er enige om at videreføre Væksthusene som knudepunkter i et sammenhængende erhvervsfremmesystem. Fra den 1. januar 2011 overgår den årlige basisbevilling til kommunerne via en regulering af bloktilskuddet.

Med en stigning i ledigheden er der færre virksomheder, der mangler arbejdskraft. Dette må dog ikke skjule den kendsgerning, at det er vigtigt for den regionale udvikling, at virksomheder i alle dele af landet kan tiltrække den nødvendige arbejdskraft. Med jobplanen fra 2008 åbnedes der således den 1. oktober 2008 tre *workindenmark-centre* i hhv. Storkøbenhavn, Odense og Århus. Centrene kan øge udbuddet af arbejdskraft regionalt ved at bistå virksomheder med at finde kvalificerede udenlandske arbejdstagere til områder og sektorer, hvor der mangler arbejdskraft. Ved oprettelse af centrene har man fået et vigtigt supplement til den afklaring af udenlandske arbejdstageres uddannelseskvalifikationer, som foretages af Videnskabsministeriet, Styrelsen for International Uddannelse.

Derudover blev der med *Kreditpakken* og *Erhvervspakken*, begge fra 2009, skabt bedre lånemuligheder og lettere adgang til risikovillig kapital og således sikret vigtige forudsætninger for vækst og innovation i mange virksomheder.

Fødevarerministeriet har desuden *forbedret lånemulighederne* for mindre virksomheder i landdistrikterne ved at lempe reglerne for udlån gennem de danske indkøbsforeninger. Hvor det tidligere blot var landmænd med mindre bedrifter, der

havde mulighed for at bruge de lokale indkøbsforeninger, kan håndværkere, slagtere og andre små virksomheder nu også benytte de ofte meget konkurrencedygtige lån, som de lokale indkøbsforeninger kan tilbyde. Hermed har de mindre virksomheder i landdistrikterne fået bedre muligheder for at forbedre deres konkurrenceevne gennem investeringer i udstyr og maskiner, hvormed beskæftigelse og aktivitet kan fastholdes i landdistrikterne. Eneste krav er, at virksomheden enten har sit virke i et landdistrikt eller virker til gavn for et landdistrikt.

Danmark deltager under *EU-strukturfondsmålet om europæisk territorielt samarbejde* i perioden 2007-2013 i fire grænseoverskridende, to tværnationale og fire interregionale programmer. Fx er der i Femern-Bælt programmet igangsat et projekt, der skal markedsføre regionens turistmæssige potentiale, og derigennem positivt understøtte den erhvervs- og beskæftigelsesmæssige udvikling.

Initiativ til fremme af internationalisering og eksport i regionerne
Med fokus på globaliseringens udfordringer i regionerne har Eksportrådet i Udenrigsministeriet indgået 3-årige *strategiske samarbejdsaftaler* med hhv. Region Midtjylland / Væksthus Midtjylland og Region Sjælland / Væksthus Sjælland. Samarbejdsaftalerne skal ses som en integreret del af disse regioners internationaliseringsindsats. Som et centralt element i det forstærkede samarbejde er der placeret en medarbejder fra Eksportrådet som ankerperson i væksthusene. Dette skaber en nærhed til virksomhederne og væksthusene.

Eksportrådet er i dialog med de resterende 3 regioner med henblik på at opnå lignende aftaler.

Fremme af innovation

Det er regeringens målsætning, at Danmark i 2020 skal være blandt de lande, hvor virksomhederne er mest innovative. Regeringen har derfor iværksat en række initiativer, der skal styrke innovationen i virksomhederne i hele Danmark.

Som led i aftalen om fordelingen af globaliseringsreserven er der oprettet en *Fornyelsesfond* på i alt 760 mio. kr. i perioden 2010-2012. Fonden skal understøtte grøn omstilling og erhvervmæssig fornyelse og have et særligt fokus på små og mellemstore virksomheder. Et af fondens fem indsatsområder er *omstilling i hårdt ramte områder*, hvor fondens midler har til formål at understøtte konkrete lokalt og regionalt forankrede projekter, der bidrager til en omstillingsproces gennem innovation og fornyelse samt skaber nye erhvervs muligheder og arbejdspladser primært på det grønne område og velfærdsområdet.

Der er i aftalen om fordelingen af globaliseringsreserven også en række initiativer, der skal forbedre delingen af viden og anvendelse af videninstitutionerne. Initiativerne omfatter bl.a. medfinansiering af 23 *innovationsnetværk* fordelt over hele landet, der skal danne en ramme for samarbejde, videnudvikling og videnudvikling mellem virksomheder og videninstitutioner. Initiativerne *Regionale Innovationsagenter* og *Videnpiloter* sigter ligeledes mod bl.a. at fremme mindre virksomheders og virksomheders beliggende i yderområdernes anvendelse af videninstitutionerne og højt uddannet arbejdskraft.

Endvidere er der i forbindelse med udmøntningen af globaliseringsreserven etableret en ordning »*Green Labs DK*« på i alt 210 mio. kr. over tre år, der vedrører etablering af testlaboratorier, hvor virksomheder kan demonstrere og teste nye klimateknologier og -løsninger. Initiativet åbner mulighed for, at de regionale vækstfora kan bidrage i forhold til

organisering og finansiering af de kommende Green Labs konsortier.

Landdistrikter og fiskeri

Det danske landdistriktsprogram, der medfinansieres af EU, har som et af sine fokusområder at skabe attraktive levevilkår og jobs i landdistrikterne. Med Grøn Vækst-aftalen udmøntes landdistriktsprogrammet 2007-2013 for årene 2010-2013. Aftalen understøtter fuld hjemtagelse af de til rådighed værende EU-midler under det samlede program. EU-udbetalingsrammen udgør i alt 4,3 mia. kr., og den nationale medfinansiering af programmet er på 3,3 mia. kr. Den samlede offentlige støtte udgør dermed 7,6 mia. kr., hvoraf 1,8 mia. er afsat til forbedring af konkurrenceevnen i fødevarersektoren, og 1,4 mia. kr. er afsat til initiativer målrettet generel landdistriktsudvikling – og i særlig grad i landkommunerne.

Som en del af *Grøn Vækst-aftalen* reserveres en pulje til en bredt funderet indsats på i alt 200 mio. kr. til regioner og kommuner, som skal underbygge og udvikle den samlede vækst- og udviklingsindsats under landdistriktsprogrammet. Endvidere følger det af aftalen om Grøn Vækst, at Fødevarerministeriets indsats på forsknings- og innovationsområdet fra 2010 samles i et *Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram* (GUDP), der skal bidrage til at skabe en konkurrence- og bæredygtig fødevarer- og nonfoodproduktion.

Som følge af den økonomiske krises negative indvirkning på landbrugets og fødevarerhvervets økonomiske situation har regeringen og Dansk Folkeparti d. 9. april 2010 desuden besluttet en ekstra indsats for landbruget gennem *Grøn Vækst 2.0*. Indsatsen har både stor betydning for beskæftigelsen og væksten i landbrugs- og fødevarersektoren, energisektoren, agroindustrien og i en række følgeindustrier, herunder i bygge- og anlægsbranchen. Grøn Vækst 2.0 iværksætter således en række initiativer, der forbedrer landbrugets og fødevarersektorens vækstvilkår, med henblik på at sikre beskæftigelsen på bedrifterne, i fødevarerindustrien og i følgeindustrierne. Indsatsen bidrager desuden til at nå målsætningen om 30 pct. vedvarende energi i 2020. Initiativerne ligger således i forlængelse af Grøn Vækst aftalens formål om et grønt landbrugs- og fødevarerhverv, der skaber vækst parallelt med, at miljø- og klimamålsætningerne understøttes. Hensigten er således at understøtte landbrugets og fødevarerhvervets vigtige rolle i forhold til at løse udfordringerne indenfor miljø og klima, samtidig med, at erhvervet understøtter beskæftigelsen og udviklingsmulighederne i alle dele af Danmark.

For at sikre den fortsatte konkurrenceevne inden for landbrugssektoren, fremsatte regeringen endvidere i efteråret 2009 forslag om *ændring af landbrugsloven*. Lovforslaget blev vedtaget den 16. marts 2010, og medfører en liberalisering af adgangen til at erhverve landbrugsejendomme og giver bedre mulighed for at strukturudvikle landbrugsejendomme, idet en række af de hidtidige begrænsninger på ejerskabet og størrelsen af de enkelte landbrugsejendomme og bedrifter ophæves. Herudover giver lovændringen bedre muligheder for at tiltrække kapital fra eksterne investorer.

Det danske fiskeriudviklingsprogram medfinansieres ligesom landdistriktsprogrammet af EU. Programmets tilskudsordninger er målrettet mod at støtte en bæredygtig og vedvarende udvikling i fiskeri- og akvakultursektoren og i fiskeriområderne. Ydermere er der fokus på vækst og miljø, så udviklingen sikres i de områder i Danmark, hvor fiskeri og akvakultur er med til at sikre beskæftigelse og fremtidig erhvervsudvikling.

Endelig har regeringen i det forgangne år også haft fokus på at understøtte udviklingen af regionale og lokale kvalitetsfødevarer. En *ny kvalitetsfødevarerordning*, der bl.a. skal fremme produktudvikling og samarbejde mellem relevante aktører, en *styrkelse af den økologiske sektor* og oprettelsen af et *MadExperimentarium*, er alle elementer heri.

Fremme af bosætning i landdistrikterne

Med henblik på at understøtte en positiv udvikling i bosætningen i yderområderne aftalte regeringen og KL, som led i kommuneøkonomaftalen for 2010, at afsætte en pulje på 150 mio. kr. (*Indsatspuljen*), som administreres af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Puljen kan yde tilskud til medfinansiering af kommunernes indsats med forbedringer af det fysiske miljø i yderområder, herunder bl.a. nedrivning af faldefærdige bygninger og oprydning af oplagret skrot, udtjente biler og affald mv. på private grunde. Puljens 150 mio. kr. blev uddelt til 34 kommuner i november 2009. Kommunerne skal selv bidrage med medfinansiering i størrelsesordenen 37 mio. kr. I 2010 kan der således gennemføres nedrivning, renovering og forskønnelse i yderområderne for over 187 mio. kr.

Den gældende lov om byfornyelse og udvikling af byer giver kommunalbestyrelsen mulighed for at anvende to forskellige typer byfornyelse. Det drejer sig om *bygningsfornyelse*, der vedrører istandsættelse og nedrivning af boliger og *områdefornyelse*. Der er til bygningsfornyelse afsat 168,5 mio. kr. i 2010.

Der afsættes årligt 50 mio. kr. til områdefornyelse. Midlerne tildeles kommuner, der ønsker at igangsætte en udvikling i nedslidte byområder i større og mindre byer og nyere boligområder med store sociale problemer. Staten kan højest bidrage med en tredjedel af kommunens udgifter til de nævnte initiativer. I 2009 har 10 kommuner fået støtte til områdefornyelse.

For at bevare forsamlingshusenes funktion i landsbyer og landdistrikter og derved understøtte bosætningen i lokale områder er der med virkning fra 1. januar 2010 gennemført en *ændring af lov om byfornyelse og udvikling af byer*. Med lovændringen udvides byfornyelseslovens anvendelsesområde, hvormed kommunalbestyrelsen nu har mulighed for at yde støtte til istandsættelse af nedslidte forsamlingshuse.

Under landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet er der i 2010 afsat ca. 164 mio. kr. til udvikling af landdistrikter og fiskeriområder. Disse midler prioriteres lokalt via såkaldte *lokale aktionsgrupper*, som er foreninger oprettet til at skabe lokal udvikling. Bosætning er ofte et højt prioriteret område for foreningerne.

Styrkelse af den præhospitale indsats og de nære tilbud

Der skal ske en styrkelse af den præhospitale indsats og de nære tilbud. Det er et centralt element i *den nye sygehusstruktur*, som gradvist etableres over de næste 8-10 år.

Der skal i alle dele af landet skabes tryghed for, at befolkningen hurtigt kan komme i relevant behandling, særligt i yderområder hvor større afstande til nærmeste akutsygehus kan skabe utryghed. Den præhospitale indsats skal tilbyde hurtig og effektiv transport og tidlig livreddende indsats i form af fx ambulancer, akutbiler med paramedicinere og sygeplejersker, lægebiler samt mulighed for helikopterindsats. I yderområder med særligt langt til akutsygehuse, kan skadestiklinikker, praktiserende læger, speciallæger mv. med fordel samles i sundheds- og akuthuse, som kan håndtere de mange sygdomstilfælde og skader, som det ikke er nødvendigt at

tage til på et specialiseret sygehus med. I forbindelse med finanslovsaftalerne for 2009 og 2010 har regeringen og Dansk Folkeparti derfor afsat 500 mio. kr. til *løsninger i yderområder*, herunder organisering af nære tilbud i form af fx skadeklinik/lægehus i eksisterende lokaler, samt 100 mio. kr. til en helikopterordning fokuseret på bl.a. øer og yderområder.

Regeringen har i efteråret 2009 nedsat et *udvalg om det præ-hospitale akutberedskab*, som har til opgave nærmere at vurdere og kortlægge behovet for kapacitet og organisering af det præhospitale akutberedskab i tilknytning til den fremtidige sygehusstruktur. Ved akut sygdom er det vigtigt, at hjælpen kommer hurtigt frem. Udvalget skal derfor tage udgangspunkt i målsætningen fra regeringens arbejdsprogram Danmark 2020 om, at hjælpen under normale omstændigheder skal være fremme inden for 15 minutter efter opkald til 112. Udvalget vil bl.a. afdække, hvor i landet der er »hvide pletter«, som med den nye sygehusstruktur kan kræve særlige, nye løsninger.

Uddannelse

Med henblik på at øge den regionale tilgængelighed på uddannelsesområdet, har regeringen taget en række initiativer, der kan medvirke hertil.

I 2007 overgik gymnasierne til selveje finansieret af statslige tilskud, og i 2008 indførtes en ny tilskudsmodel. Heri indgår der et *udkantstilskud til gymnasierne*. Gymnasierne er således berettiget til et udkantstilskud, såfremt gymnasiet har mindre end 400 elever, og hvis transportafstanden for eleverne ville være mere end 20 km, dersom uddannelsesstilbudet på det vurderede gymnasium falder bort. Samtidig fastsættes udkantstilskuddet som den beregnede udgift ved at udbyde en ekstra studieretning (ca. 2,4 mio. kr.)

Der er indgået aftale om udformningen af et *nyt udkantstilskud til erhvervsskolerne*. Udkantstilskuddet har til formål at sikre et bredt, varieret og attraktivt tilbud af erhvervsrettede ungdomsuddannelser i yderområderne. Den konkrete model er indarbejdet på finansloven for 2010, hvor der forventes anvendt knap 20 mio. kr. årligt til formålet.

Desuden kan nævnes, at der i forhold til arbejdsmarkedsuddannelserne, erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser er udført konkrete tiltag, der er med til at sikre den *regionale uddannelsesdækning og -tilgængelighed*. Af konkrete tiltag kan herunder nævnes indgåelsen af udviklingskontrakterne mellem Undervisningsministeriet og erhvervsakademierne samt professionshøjskolerne, som forhandles netop nu. Her skal institutionerne fremlægge en strategi for hvorledes den regionale uddannelsesdækning skal sikres i henhold til aftale af 5. november 2009 om udmøntningen af midler til de videregående uddannelser. Med henblik på at styrke den erhvervs- og almenrettede voksenuddannelse blev de nye VEU-centre etableret d. 1. januar 2010. VEU-centrene skal bl.a. bidrage til at skabe en bedre regional uddannelsesdækning med særlig fokus på udkantsområder samt en lettere tilgængelighed til uddannelserne.

Endvidere er der gennemført en lovændring, der giver frie grundskoler og private gymnasieskoler *mulighed for at oprette filialer* med et andet undervisningssprog end dansk, fx i regioner, hvor det tidligere har været vanskeligt at skabe grundlag for oprettelsen af en ny fri grundskole eller et privat gymnasium mv. Endvidere er en pulje på finansloven til *nedbringelse af befordringsomkostninger* for elever på de frie kostskoler i forbindelse med brobygningsforløb til ungdomsuddannelserne blevet forhøjet fra 0,2 mio. kr. i 2008 til 0,5 mio. kr. i

2009. Puljen er særlig relevant for yderområderne. Niveaulet for puljen er blevet videreført på Finansloven for 2010.

Kompensationsordninger for lavere lønnede og pendlere i yderområder

I forbindelse med skattereformen Forårspakke 2.0 blev det besluttet gradvist at reducere fradragsværdien af de ligningsmæssige fradrag fra 33,5 pct. til 25,5 pct. i perioden 2012 til 2019.

Da et af målene med befordringsfradraget er fortsat at gøre det attraktivt for personer, der arbejder i de større byer, at bosætte sig i yderområderne og at fastholde erhvervsaktive, der allerede bor der, er der i forbindelse med Forårspakke 2.0 aftalt ordninger, der kan understøtte denne målsætning. Ordningerne omfatter dels en *forhøjelse af befordringsfradraget for lavere lønnede*, dels en *særlig kompensation for langdistancependlere* i form af en forhøjelse af kilometergrænsen for den daglige befordring, hvilket betyder at den reducerede sats, med virkning fra 2012, først sætter ind efter 120 km pr. dag, frem for efter 100 km som i dag. Endvidere er den *midlertidige ordning med forhøjet befordringsfradrag i udkantskommuner* forlænget fra 2013 til 2018.

Bedre internetadgang i yderområderne og fremme af digitale løsninger

Det er regeringens målsætning, at alle danskere skal have *adgang til bredbånd* inden udgangen af 2010. Dette sikres blandt andet via den frekvenstilladelse, som ELRO Erhverv A/S fik udstedt i 2007, der muliggør etablering af trådløse bredbåndsforbindelser. ELRO er forpligtet til at levere bredbånd til borgere, der ikke kan få bredbånd af anden vej ved udgangen af 2010 i en række nærmere specificerede postnummerområder.

Øget anvendelse af digitale løsninger kan bidrage til en nemmere hverdag for beboerne i yderområderne. Det er regeringens målsætning, at al relevant skriftlig kommunikation mellem virksomheder, borgere og den offentlige sektor skal kunne foregå digitalt senest i 2012. Målsætningen har i 2009 bl.a. givet sig udslag i en videreudvikling af Borger.dk, hvilket fortsættes i 2010.

Oprettelse af nationalparken Mols Bjerge

Miljøministeren indgik januar 2008 en aftale II med partierne bag nationalparkloven om udpegning af fire nye nationalparker: Mols Bjerge, Skjern Å, Vadehavet og Kongernes Nordsjælland. Mols Bjerge blev oprettet i august 2009, og det forventes, at de øvrige områder kan oprettes i løbet af de næste par år. De gennemførte pilot- og undersøgelsesprojekter for hvert område peger alle på, at en nationalpark kan styrke det lokale erhvervsliv.

Testcenter for store vindmøller i Thy

Regeringen har i april 2010 fremsat *lovforslag om et testcenter for store vindmøller* i Thy. Regeringen har foreslået en placering ved Østerild Klitplantage i Thisted Kommune, og testcenteret vil således medvirke til at understøtte den lokale profil på klimaområdet. Lovforslaget er fremsat for, at bidrage til den langsigtede vision om, at vi skal være uafhængige af fossile brændsler og for at Danmark skal kunne fastholde sin førerposition og tiltrække virksomheder inden for vindmølleindustrien og skal kunne tilbyde et sted, hvor vindmølleindustrien sammen med forskningsinstitutioner vil have de bedste faciliteter til forskning, udvikling og afprøvning af nye prototyper af vindmøller, dvs. vindmøller, der endnu

ikke er sat i produktion. Et nationalt testcenter for vindmøller har således et samlet erhvervs-, energi- og forskningspolitisk perspektiv.

Lovforslaget fastlægger de planlægningsmæssige rammer for etablering og drift af det nationale testcenter for vindmøller på op til 250 m og at Danmarks Tekniske Universitet skal etablere og drive centeret.

Testcenterets oprettelse vil indebære rydning af dele af plantagen ved Østerild, men regeringen sikrer med lovforslaget etablering af erstatningsskov.

Højere bundfradrag ved udlejning af fritidsboliger

Med henblik på at øge tilskyndelsen til udlejning af fritidsboliger foreslår regeringen en forhøjelse af bundfradraget fra 7.000 kr. til 10.000 kr. Det forventes at føre til flere udlejninger og øge omsætningen i de øvrige turismeerhverv og relaterede erhverv, som i vid udstrækning er lokaliseret i yderområderne.

Udgifterne ved forslaget skønnes til 15 mio. kr. i 2010, men vil være årligt stigende i takt med, at størrelsen af bundfradraget reguleres efter personskatteovens § 20.

Kultur

Et alsidigt og levende kulturliv har betydning for sammenhængskraften i et samfund. Kulturudbuddet kan således også have betydning for borgernes bosætning og et lokalområdes evne til at tiltrække erhverv og turisme. Staten bidrager gennem en række tilskudsordninger til tilstedeværelsen af et bredt regionalt kulturelt grundtilbud. Regeringen har derudover taget en række initiativer til at understøtte opbygningen og styrkelsen af regionale fyrtårne på kulturområdet.

I forlængelse heraf fremlagdes i december 2009 strategien *Kultur for alle – kultur i hele landet*, som har det udgangspunkt, at alle danskere i hele landet skal have adgang til vores fælles kultur og kulturarv. Strategien gennemføres i et tæt samarbejde med kommuner og kulturinstitutioner i hele landet. Som led i strategien skal der ske en videreudvikling af de *kulturaf-taler*, som kulturministeren indgår med grupper af kommuner. Endvidere blev der med Finansloven 2009 afsat 150 mio. kr. for perioden 2009-2012 til *styrket kulturbevaring*. Der blev i 2009 afsat midler til *breddeidrætten, etablering af fritidstilbud* samt midler til *nye former for bibliotekstilbud*, bl.a. for at fremme adgang til biblioteksbetjening i lokalområder.

Aftale om en grøn transportpolitik

Regeringens udspil »Bæredygtig Transport – Bedre Infrastruktur« blev d. 29. januar 2009 udmøntet ved aftale mellem regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Liberal Alliance i Aftale om en grøn transportpolitik.

I regeringens udspil og den efterfølgende aftale med tillæg har der været fokus på at foretage infrastrukturinvesteringer der, hvor behovet er størst. Endvidere kan det fra et regionalt perspektiv fremhæves, at en række af fokusområderne vil være med til at understøtte en positiv regional udvikling, bl.a. i form af forbedrede forbindelser fra de enkelte landsdele og lokalområder til de centrale transportkorridorer i Danmark.

3. STATUS OG UDFORDRINGER FOR REGIONAL UDVIKLING

I årene op til den økonomiske krise fik ikke mindst yderområderne gavn af den gunstige udvikling i forhold til ledigheden. Således blev tidligere tiders markante regionale forskelle i ledighed indsnævret, så yderområderne opnåede ledighedsniveauer, der lå på niveau med landet som helhed, eller endog under.

Der kan på en række punkter imidlertid stadig konstateres, at der er regionale forskelle, uden at disse dog i en international sammenhæng er markante.

Befolkningsudviklingen i yderområderne har ikke alle steder udvist samme positive udvikling. Selvom landet som helhed kontinuerligt har oplevet en støt befolkningsfremgang, er der områder, hvor udviklingen har været den modsatte. Befolkningsfremskrivninger og aldersfordelingen peger på en fortsættelse af denne udvikling.

Endvidere ses det, at andelen af personer med en videregående uddannelse generelt er lavere i yderområderne end i områder med større byer. Her er det dog positivt, at de unge ifølge Undervisningsministeriets profilmodel i store dele af yderområderne faktisk i højere grad end landsgennemsnittet forventes at tage en ungdomsuddannelse, om end forskellene ikke er markante.

På trods af denne gunstige ledighedsudvikling indtil den økonomiske krises indtræden kan det konstateres, at det økonomiske grundlag i nogle yderområder endvidere stadig er sårbart.

Det er endnu for tidligt at afgøre, om udkanterne set under ét i den kommende tid atter vil opleve ledighedsprocenter væsentligt over landsgennemsnittet. Ledigheden er steget i yderområderne ligesom i landet som helhed, men forskellene er endnu ikke øget nævneværdigt.

4. DEN REGIONALE LEDIGHEDSUDVIKLING

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har foranlediget to særskilte analyser, der belyser hvilke faktorer, der påvirker de enkelte landsdeles ledighedsudvikling, herunder yderområdernes. Endvidere har ministeriet medvirket til en analyse af, hvilke erhvervsudviklingstiltag, der i yderområderne har vist sig vellykkede.

Sammenfattende viser analysen af de regionale ledigheds-mønstre, at de regionale forskelle i ledigheden følger mønstret i konjunkturerne. Dvs., at de regionale forskelle øges under en lavkonjunktur og indsnævres under en højkonjunktur. Der har således været en indsnævring af forskelle i årene op til den internationale finanskrisens indtræden. Forskellene mellem kommunerne er øget lidt i perioden 2008-2009, men det kan primært tilskrives særligt lave ledighedsniveauer i nogle enkelte kommuner i det hovedstadsnære område, snarere end afvigende høje ledighedsniveauer i fx udkantskommunerne. Der kan på baggrund af de seneste ledighedstal ikke konstateres, at yderområderne under ét oplever stigning i ledigheden, der afviger fra landet som helhed, men det er som sagt for tidligt at afgøre. Selvom yderområderne under ét således oplever samme udvikling som resten af landet, så er dette imidlertid ikke ensbetydende med, at der ikke er områder, der har været særligt hårdt ramt i forhold til ledighedsudviklingen.

Analysen af landsdelenes ledighedsudvikling viser også, at der er relativt stor forskel på, hvilke forhold, der kan for-

klare den ledighedsudvikling, som har fundet sted i de enkelte landsdele i perioden 1993-2007. Landsdelene er kendetegnet ved, at der er en vis geografisk variation i landsdelenes branche- og socioøkonomiske sammensætning. Hvor fx andelen af beskæftigede i industrien i nogle områder har haft en gunstig indflydelse på ledigheden, har effekten i andre områder været modsat. I andre områder er der eksempelvis en sammenhæng mellem ledighedsudviklingen og andelen af ikke-vestlige indbyggere og beboersammensætningen i bestemte boligtyper, men der er også områder, hvor der ikke kan konstateres nogen effekt på baggrund af disse forhold. Disse forskelle bekræfter vigtigheden af en lokalt forankret beskæftigelsesindsats, der kan drage nytte af kendskabet til lokalområdets særlige karakteristika og det lokale erhvervsliv. Overdragelsen af ansvaret for hele beskæftigelsesindsatsen til kommunerne er således også i god overensstemmelse hermed.

Analysen af de regionale ledigheds mønstre i perioden 1993 til 2007 peger på, at de landsdele, der er mest sårbare over for ledighed, har en stor andel af beskæftigede inden for byggeri, transport, landbrug eller industri. Samtidig er de kendetegnet ved lavt uddannelsesniveau og lav pendling. Der er dog også områder, hvor andelen af beskæftigede i industrien frem til 2007 havde en gunstig virkning på ledigheden.

Den særskilte analyse af ledighedsudviklingen i yderområderne indikerer, at der udover de gunstige økonomiske betingelser frem til krisen også er andre forklaringer på yderområdernes markante ledighedsfald. Således kan der konstateres sammenfald mellem ledighedsfaldet og omfanget af pendling og arbejdsstyrkens sammensætning. En del af faldet i ledigheden må således tilskrives, at beboerne i yderområderne i et vist omfang pendler mod jobs i det øvrige land. Regeringen er meget opmærksom på pendlingens betydning for beskæftigelsen og mulighederne for at bosætte sig i yderområderne og har derfor i forbindelse med Forårspakke 2.0 gennemført en række ordninger, der understøtter pendlingen gennem bl.a. forbedrede kørselsgodtgørelser.

Analysen indikerer også, at en andel af ledighedsfaldet kan forklares ved afgang fra arbejdsstyrken. Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil i forlængelse heraf tage initiativ til en nærmere analyse af udviklingen i yderområdernes arbejdsstyrkes sammensætning, og hvilke afledte konsekvenser, der følger heraf. Analysen vil indgå i den regionalpolitiske redegørelse 2011.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endvidere deltaget i en undersøgelse af erhvervsudvikling i yderområderne. Undersøgelsen peger på, at det alle steder i landet – også i yderområderne – er muligt at finde områder med en positiv erhvervsudvikling. Beliggenhed i yderområderne er således ikke nødvendigvis nogen afgørende hindring for succesfulde erhvervsinitiativer. Der peges i undersøgelsen endvidere på, at der med fordel kan tages udgangspunkt i nogle af de særlige forhold, der gør sig gældende i de enkelte områder. Eksempler herpå kan være stedbundne ressourcer, og det potentielle, der ligger i det lokale engagement.

5. STATUS PÅ KOMMUNALREFORMEN

Med henblik på at opnå en bedre ressourceanvendelse og opgaveløsning gennemførte regeringen pr. 1. januar 2007 kommunalreformen. Reformen betød at en stor række offentlige

opgaver blev overført til kommunerne, og regeringen har siden årligt redegjort for ændringerne og virkningerne heraf.

På langt de fleste områder er kommunalreformen i dag fuldt ud implementeret, men som led i reformen var der også forskellige overgangsordninger mv. Dette års regionalpolitiske redegørelse gør status på den seneste udvikling i forhold til udmøntningen af kommunalreformen. Der vil naturligvis i de kommende år også kunne ske en videre udvikling af den offentlige sektor og strukturen i opgavevaretagelsen, men det vil ikke være et selvstændigt punkt i den årlige regionalpolitiske redegørelse.

På Kulturministeriets område har Lov om ændring af museumsloven m.m., med virkning fra 1. januar 2011, fastlagt fordelingen af midler mellem staten og kommunerne. Væsentlige kulturinstitutioner over hele landet er således sikret en videreførelse af deres aktiviteter.

På undervisningsområdet er der bl.a. gjort status på det specialiserede hjælpemiddel- og kommunikationsområde. Med kommunalreformen overførtes ansvaret for og finansieringen af disse opgaver til kommunerne. En undersøgelse af området indikerer, at omlægningen i vid udstrækning fungerer positivt, og at udviklingen på kommunikationsområdet er stabil og hensigtsmæssig i forhold til opgavevaretagelsen.

På undervisningsområdet medførte kommunalreformen endvidere, at de tidligere amtslige uddannelsesinstitutioner og centre for undervisningsmidler og deres bygninger overgik til staten. Fra d. 1. januar 2010 har de tidligere amtslige uddannelsesinstitutioner fået tilbud om at købe deres bygninger, hvor der i købesummen bl.a. tages hensyn til elevfremskrivninger, hvilket kommer yderområder, der oplever befolkningstilbagegang, til gode.

Den nye opgavefordeling på erhvervsudviklingsområdet har nu været i funktion i knap fire år. Der er bred opbakning til de regionale vækstfora og deres rolle i den regionale erhvervsudvikling. Efter kommunal- og regionalvalget i november 2009 er der blevet udpeget en række nye medlemmer til vækstfora, og de fleste vækstfora står foran at skulle udarbejde nye regionale erhvervsudviklingsstrategier. EU-strukturfondsmidler og regionale erhvervsudviklingsmidler skal bidrage til at gennemføre erhvervsudviklingsstrategierne.

Det kan også konstateres, at kommuner og regioner siden kommunalreformen har anvendt flere midler til erhvervsudviklingen, omend der forventes et mindre fald fra 2009 til 2010.

Endelig kan det nævnes, at der i 2009 blev gennemført en opfølgning på den finansieringsreform, som blev gennemført sideløbende med kommunalreformen. Det førte alene til små, men vigtige justeringer i enkelte elementer af tilskuds- og udligningssystemet. I forlængelse heraf blev det aftalt at gennemføre et nyt analysearbejde om kommunernes udgiftsbehov i tilskuds- og udligningssystemet. Arbejdet baseres bl.a. på erfaringerne fra de tre første år efter henholdsvis kommunal- og finansieringsreformens ikrafttræden og forventes afsluttet ultimo 2010, med henblik på at eventuelle justeringer kan træde i kraft fra 1. januar 2012.

6. UDVIKLINGEN I DEN STATSLIGE REGIONALE FORVALTNING

Det er regeringens generelle målsætning, at der ved lokaliseringen af statslige arbejdspladser tages regionale hensyn, medvirkende til en balanceret regional udvikling.

Regeringens målsætninger vedr. statslige arbejdspladser er, at

- nye statslige arbejdspladser som udgangspunkt placeres uden for hovedstaden
- der skal tages regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

Målsætningerne er blevet fulgt i forbindelse med bl.a. Poli-ti- og Domstolsreformen, ligesom kommunalreformen bevirkede en forøgelse af omfanget af de velfærdsopgaver, som bliver løst i kommunalt regi og dermed lokalt.

Endvidere betød strukturreformens udmøntningsplan, der fastlagde placeringen af en række statslige institutioner, at de byer, der tidligere husede de administrative hovedsæder for amterne, blev tilgodeset ved den geografiske placering af de statslige institutioner.

I forhold til lokaliseringen af statslige arbejdspladser bør det dog bemærkes, at et områdes tilførsel af nye statslige arbejdspladser ikke nødvendigvis skaber øget aktivitet udover de statslige arbejdspladser i sig selv. Endvidere må placeringen af de statslige arbejdspladser ske under hensyntagen til institutionernes funktionsmuligheder, herunder nærheden til centrale samarbejdspartnere og muligheden for at rekruttere den fornødne arbejdskraft.

Udviklingen i lokaliseringen af statslige arbejdspladser er beskrevet i redegørelsens analyse- og baggrundspublikation. Denne viser, at næsten alle landsdele siden kommunalreformen har haft en fremgang i antallet af statsligt ansatte. Den eneste undtagelse har været landsdelen Københavns by, hvor der i perioden 2007 – 2009 har været et gennemsnitligt årligt fald på 0,7 pct. Den største fremgang har været i landsdelene Vest- og Sydjylland, Østsjælland, Vest- og Sydsjælland samt Bornholm .

Stigningen i antallet af statsligt ansatte var i det forgangne år med ca. 2,5 pct. lidt højere i landsdelene vest for Storebælt end øst for, hvor stigningen var ca. 2,2 pct.¹ Overordnet betragtet kan der således konstateres en positiv udvikling i forhold til den regionale fordeling af statslige arbejdspladser. Herudover kan fremhæves en række aktuelle initiativer fra regeringen, der bidrager til målsætningerne vedrørende statslige arbejdspladser.

Først og fremmest kan det nævnes, at der på beskæftigelsesområdet pr. 1. august 2009 blev overført yderligere opgaver til kommunerne, hvorefter de kommunale jobcentre derefter varetager hele indsatsen i forhold til de ledige.

Derudover kan det på Socialministeriets område nævnes, at den fælles tolkemyndighed er besluttet placeret i Statsforvaltningen Syddanmark i Aabenraa, og at der på Integrationsministeriets område drives en række indkvarteringscen-

¹ Det bemærkes hertil, at der i den anvendte statistik indgår en række statsligt ansatte, hvis geografiske arbejdssted er uoplyst. Antallet af uoplyste personer er faldet fra 2008 til 2009 med ca. 900 personer, hvilket forklarer en del af den geografiske vækst.

tre, hvor der bl.a. samarbejdes med Thisted og Jammerbugt kommuner.

7. REGIONALE KONSEKVENSER AF STATSLIGE TILTAG 2009

Regeringen redegør årligt for regionale konsekvenser af statslige tiltag besluttet eller gennemført i 2009. De statslige tiltag kan have direkte eller indirekte regionale konsekvenser.

Som led heri har regeringen med henblik på at understøtte bosætningen i yderområderne gjort en stor indsats for at forbedre det fysiske miljø, ligesom bl.a. landdistriktsprogrammet fortsat er med til at understøtte landbrugets og landdistriktsaktørernes arbejde. Også på kultur-, undervisnings- og miljøområdet, samt i forhold til den kommunale økonomi er der taget en række skridt, der kan understøtte regeringens mål om et Danmark i balance.

Tiltagene med et regionalt aspekt spreder sig således over stort set alle forvaltningsområderne, og redegørelsen herfor er baseret på de enkelte ministeriers bidrag. Af den regionalpolitiske redegørelses analyse- og baggrundspublikation, kapitel 8, fremgår den samlede oversigt over tiltagene, og der henvises derudover til denne publikations kapitel 2.

8. AFSLUTNING

Regeringen ønsker et Danmark i balance og vil fortsætte arbejdet for, at der skal være gode muligheder for at bo og skabe vækst og erhvervsudvikling i hele landet. De igangsatte initiativer, som er gengivet i redegørelsen skal ses som et led i denne indsats. Hertil kommer, at regeringen fortsat vil have fokus på at udvikle nye initiativer, der kan understøtte de regionale vækstvilkår og regeringens regionalpolitiske målsætning. Regeringen er således også meget opmærksom på at udnytte nye vækstpotentialer og planlægger at fremlægge et regionalpolitisk udspil.

Regeringen vil desuden fortsat arbejde på at etablere mere viden om, hvilke udfordringer yderområderne i fremtiden står over for. Som et element heri vil Indenrigs- og Sundhedsministeriet foranledige en nærmere analyse af udviklingen i arbejdsstyrkens sammensætning i yderområderne samt den mulige betydning for beskæftigelsesudviklingen.

Hermed slutter redegørelsen.